

Innovatiebeleid voor het lokale MKB

Datum: 2 juni 2016, Den Haag

Aanwezig: Ap Reinders (Haarlemmermeer), Pieter Meekels (Sittard-Geleen), Willemien Vreugdenhil, Tjeerd Leistra (Ede), Ferrie Förster (Delft), Esther Pijs, Sip Oegema, Paul Thewissen, Martijn Rooijackers (Ministerie van EZ), Geert Huizinga (FME), Eise van der Sluis (SNN), Janika Horváth (KvK), Marcel Michon (Buck Consultants), Marja Hilders (VNG), Hamit Karakus (voorzitter), Joost van Hoorn, Suzanne Bleijenberg (Platform31).

Afwezig: Eveline de Graaff (IPO)

Hoe kunnen het Ministerie van Economische Zaken en de steden van het G32-Stedennetwerk beter samenwerken en samen doen om het lokale MKB te ondersteunen bij hun innovatieactiviteiten? Deze vraag stond centraal tijdens het gesprek dat Platform31 op 31 mei in Den Haag organiseerde. Daarbij was het de ambitie om samen en met behulp van enkele experts te komen tot een doe-agenda met activiteiten die binnen een termijn van 6 maanden tot concrete en voor het MKB merkbare resultaten leiden. Door de bijeenkomst zo resultaat- en actiegericht te maken, kwam er een hoop creativiteit en energie los en ontstond er een geanimeerd gesprek. In dit verslag leest u de belangrijkste uitkomsten.

De gemaakte afspraken vormen deels input voor de MKB-samenwerkingsagenda en het directeurenoverleg tussen Ministerie van EZ, IPO, Topsectoren, MKB Nederland en sinds kort ook de G32. Vanuit dit directeurenoverleg is een werkgroep geformeerd bestaande uit Martijn Rooijackers (MinEZ), Cees Pieters (IPO) en Tjeerd Leistra (G32). Zij hebben de opdracht gekregen om de samenwerking tussen de partners van de MKB-Samenwerkingsagenda en de G32 concreet vorm te geven. De afspraken in dit verslag bieden daartoe de nodige handvatten.

De steden van het G32-Stedennetwerk pleiten voor structurele aandacht voor innovatie. Het MKB is de banenmotor van Nederland. Het is echter ook een bijzondere en diverse groep bedrijven. Waar sommige MKB-bedrijven zeer innovatief zijn en tot de wereldtop in hun branche behoren, zijn er ook veel MKB-bedrijven die onvoldoende meekomen in de internationale concurrentieslag. Het is van belang om starters goed te begeleiden zodat ze kunnen doorgroeien en nieuwe werkgelegenheid creëren. Omdat de steden veel contact hebben met het lokale bedrijfsleven en weten welke vragen en behoeften zij hebben t.a.v. innovatie en vestigingsklimaat, zijn zij bij uitstek in staat om daar een belangrijke rol in te vervullen. Op het niveau van de steden (stedelijke regio / daily urban system) wordt de verbinding gelegd in de triple en quadruple helix, onder meer rondom aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. De steden handelen daarbij steeds meer vanuit het internationale perspectief en de bijdrage die iedere stad of regio levert aan de BV Nederland. Met betrekking tot het innovatielandschap kent Nederland grote verschillen per landsdeel. Het is goed om daar oog voor te hebben en recht aan te doen.

Vanuit het Ministerie van EZ wordt benadrukt dat de partijen binnen het openbaar bestuur hun inspanningen beter op elkaar kunnen afstemmen. Er is geen behoefte om in een structuurdiscussie te belanden, maar dat er mogelijkheden zijn om de rollen van het ministerie, de provincies, de KvK, RVO, de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, de economic development boards en de steden beter op elkaar af te stemmen is evident. "We trekken aan dezelfde kant van het touw." De vraag is dus: waarop kunnen we elkaar vinden, elkaar aanvullen en versterken? Een deelnemer

aan het gesprek merkt echter op dat er nog te vaak sprake is van “kippendrift”: geen enkele overheid wil regie inleveren, “men wil de boot niet missen”. Daarom wordt ervoor gepleit om zakelijker te worden, taken helder te verdelen en slagkracht te ontwikkelen. Overheden zouden daarbij vanuit hun bijdrage, hun betekenis voor de opgave om innovatie bij het MKB te bevorderen, moeten bepalen aan welke gremia en trajecten ze wel en vooral ook niet deelnemen. Doen staat daarbij voorop en dat wordt unaniem gedeeld.

In het gesprek wordt een inventarisatie gemaakt van urgente en actuele opgaven. Het volgende is o.m. genoemd:

- Het (innovatie)beleid moet adaptief en responsief zijn voor nieuwe uitvindingen. Wanneer de focus uitsluitend op de topsectoren ligt, worden er kansen gemist. Innoveren is immers slim combineren. Daarom zijn interactiemilieus ook zo belangrijk. Het zou goed zijn als in het innovatiebeleid niet zozeer de grootte van bedrijven of de sectoren centraal staan, maar dat de focus meer komt te liggen op waardeketens en netwerken van bedrijven (lead firms, toeleveranciers). Kennen overheden de vraag uit de markt écht?
- Het acquisitiebeleid van de BV Nederland vraagt om een uitmuntend vestigingsklimaat. Steden zouden in afstemming met provincies en het rijk kunnen kijken welke voorzieningen nog missen. Internationale onderwijsvoorzieningen zijn bijvoorbeeld in veel steden onvoldoende voor handen.
- Voor het openbaar bestuur ligt er de schone taak om te leren denken vanuit de (MKB-)ondernemer. Schrap belemmeringen die zij ervaren (bijvoorbeeld in de regelgeving rondom drones, zelfrijdende auto's en robots), ondersteun hen door uitmuntende randvoorwaarden te bieden, zorg voor snelheid van betalen van facturen (zie de goede voorbeelden in Nijmegen en Gouda), ondersteun ondernemers bij het leren innoveren en val hen niet lastig met een structuurdiscussie aan de kant van de overheid.
- Vaak wordt er geklaagd dat er onvoldoende financiering beschikbaar is voor het MKB. De vraag is of dit probleem niet meer wordt veroorzaakt door de wijze waarop financiering in Nederland is georganiseerd. De verhouding binnen een bedrijf tussen vreemd en eigen vermogen speelt een essentiële rol.
- Een algemene oproep vanuit het bedrijfsleven aan de overheid is om visie te tonen. Sluit het nationale en regionale economisch beleid op elkaar en op de Europese beleidsprogramma's aan. Richt het innovatiebeleid nadrukkelijker op de maatschappelijke behoefte/opgave en organiseer challenges zodat het bedrijfsleven wordt uitgedaagd.

Concrete afspraken

Tijdens het gesprek zijn een aantal concrete afspraken gemaakt. Drie onderwerpen zijn uitgediept en belegd bij enkele deelnemers om verder uit te werken en actie op te ondernemen. Een aantal andere thema's die in het gesprek de revue zijn gepasseerd blijven ook op de agenda staan maar moeten nog verder worden uitgewerkt. Tot slot zijn er enkele punten benoemd die op een andere wijze worden belegd.

De volgende punten worden met prioriteit opgepakt: informatievoorziening, financieringsstructuren en starters-ondersteuning. De gemaakte afspraken gaan mee in het directeurenoverleg over de MKB-samenwerkingsagenda.

1. De **informatievoorziening** vanuit het openbaar bestuur richting MKB-ondernemers over beschikbare (subsidie)regelingen en andere instrumenten om innovatie te bevorderen, kan sterk worden verbeterd. Hier wreekt zich de versnippering aan (overheids)partijen die zich bezighouden met ondernemersdienstverlening en innovatie. Tevens is er de afgelopen jaren sprake geweest van een forse herschikking van taken en verantwoordelijkheden en zeer forse bezuinigingen op de Kamer van Koophandel. Er waren eerder veel loketten die onvoldoende samenwerkten. Er zijn nu minder loketten maar de vraag blijft of die voldoende het MKB bereiken en nu wel goed

samenwerken. Vanuit de KvK wordt onderkend dat haar rol en bijdrage voor ondernemers onduidelijk is (geweest). Inmiddels zijn er heldere afspraken over de rol- en taakverdeling tussen KvK en RVO. Er wordt al veel informatie verspreid en uitgewisseld via en tussen KvK, RVO en de lokale ondernemersloketten en -pleinen. De vraag is of deze loketten een goede invulling geven aan hun doorverwijsfunctie. Voorkomen moet worden dat er een nieuwe wildgroei (maar ook leemtes) aan loketten ontstaat. Het is zaak de accountmanagers van de steden mee te nemen (bij te spijkeren) op de beschikbare regelingen en instrumenten.

- Actie: Tjeerd Leistra met werkgroep, Janika Horváth en Eise van der Sluis

2. **Financieringsstructuren.** Verschillende steden hebben lokale fondsen voor innovatie en stimulering van het MKB ontwikkeld. Het gaat te ver om te beweren dat er een wildgroei aan fondsen is ontstaan, maar er zijn wel goede mogelijkheden om de financieringsstructuren te vereenvoudigen en lokale fondsen beter aan te laten sluiten op andere, landelijke fondsen. De krachten moeten worden gebundeld. Steden gebruiken fondsen en subsidies nog niet optimaal. Men beseft steeds meer dat men over de eigen stadsgrens heen moet kijken. Dit zou ook met publiek-private fondsen moeten gebeuren zodat ze ook voor maatschappelijke belangen kunnen worden ingezet. Van belang is dat de regionale innovatiestrategie centraal staat en dat de financiering daarop volgt. De keuze voor het type financiering speelt daarbij een bijzondere rol: kent het fonds geografische randvoorwaarden, is het revolverend, is het alleen beschikbaar voor een bepaald type bedrijven (sector, omvang)? Ook voor de G32-steden onderling is het interessant om te weten van elkaar welke steden een dergelijk stimuleringsfonds hebben zodat van elkaar kan worden geleerd.

- Actie: Pieter Meekels, met ondersteuning door Tjeerd Leistra/werkgroep.

3. **Startersondersteuning.** Het is van belang om dit onderwerp breder te zien dan sec de focus op start-ups. Er zijn heel veel zelfstandig professionals die naast een baan een eigen bedrijfje starten (hybride starters). Deze vragen om een andere type ondersteuning dan de starters met groeiambities. Dergelijke ambitieuze ondernemers hebben behoefte aan een lanceerplatform. De Kamer van Koophandel speelde in de begeleiding van starters altijd een belangrijke rol. Met de herschikking binnen de KvK is de vraag of er nu nog een brede ondersteuning van starters beschikbaar is. Toch vormt dit een belangrijk ingrediënt om te komen tot een entrepreneurial ecosystem, ofwel een goede voedingsbodem voor ambitieus ondernemerschap. Breed speelt het belang van aandacht voor ondernemerskwaliteiten, de opgave om de levensvatbaarheid van jonge bedrijven te vergroten en het vraagstuk van huisvesting.

- Actie: Ap Reinders, Janika Horváth, Tjeerd Leistra/werkgroep.

Verder op de agenda (later concreet uit te werken)

Daarnaast zijn de volgende thema's geagendeerd en is afgesproken om deze in een later stadium uit te werken:

4. Innovatiegericht inkopen. Algemene beeld is dat de overheid hier nog flinke stappen in kan zetten. Bijvoorbeeld door als steden een percentage van de inkopen te reserveren voor starters.
5. Vestigingsklimaat, ofwel de ruimtelijke vertaling van het innovatiebeleid in R.O. en regelgeving, is een thema waar G32, de provincies en het rijk elkaar op kunnen vinden en samenwerken. Belangrijke aspecten als (cyber) security en digitalisering zijn goede voorbeelden waarvoor aandacht is vereist. Het brede thema vestigingsklimaat staat al via verschillende actielijnen op de MKB-samenwerkingsagenda. Ook via andere trajecten wordt een vraag als "hoe kan een warm welkom voor starters en studenten uit het buitenland concreet en praktisch worden

vormgegeven?” opgepakt binnen de City Deal “Warm welkom voor talent”. Goed om de aandacht hiervoor te continueren.

6. Snelheid van betalen is een onderwerp waar de G32 kansen ziet om mee aan de slag te gaan. Voor veel MKB-ondernemingen kan het snel betalen van rekeningen door de overheid net het verschil betekenen.
7. Samenwerking binnen de triple helix en in het bijzonder de koppeling met het (MBO) onderwijs kan bijdragen aan het verhogen van de kenniscirculatie binnen stedelijke regio's. Dit onderwerp krijgt reeds aandacht binnen de G32 pijler Economie & Werk en is goed om met het Rijk over in gesprek te blijven.

Wel belangrijk, elders belegd

Tot slot zijn er een aantal thema's de revue gepasseerd die wel relevant zijn voor de bredere discussie en reeds binnen andere trajecten of gremia worden opgepakt:

8. Het Topsectorenbeleid zou volgens verscheidene deelnemers sterker kunnen worden verbonden aan het lokale MKB en aan maatschappelijke opgaven. Ook worden er kansen gezien om een ruimtelijke vertaling te maken. Dit signaal wordt meegenomen in de heroverweging/revisie van het Topsectorenbeleid die nu door het Ministerie van EZ wordt gemaakt. Binnen de G32 is hier momenteel veel aandacht voor.
9. Vanuit het bedrijfsleven en kennisinstellingen is er de oproep om iets te doen aan de regeldruk. Er worden mogelijkheden gezien om regelingen te bundelen, te vereenvoudigen en meer maatwerk te leveren. Het zijn voornamelijk bedrijven en onderzoeksinstellingen die aanlopen tegen de beperkende werking van wet- en regelgeving (op alle schaalniveaus) voor het experimenteren met en introduceren van nieuwe innovaties. Deels wordt dit thema reeds opgepakt onder het punt van informatievoorziening en deels binnen andere trajecten waarin het terugdringen van de regeldruk de focus heeft. Hoewel dit onderwerp dus niet verder wordt opgepakt vanuit het gesprek over de MKB-samenwerkingsagenda, zoeken Ferrie Förster en Geert Huizinga met elkaar contact om te kijken hoe ze hier mee aan de slag kunnen.
10. Vanuit het MKB komt het signaal dat de Wet Werk en Zekerheid enorme problemen met zich meebrengt. Hoewel dit een belangrijk aandachtspunt is, zal dit via een ander gremium bespreekbaar worden gemaakt.

Bovenstaande punten zullen niet allemaal te verbinden zijn aan de MKB-samenwerkingsagenda. Rijk, provincies en steden zullen zich inzetten om er opvolging aan te geven. De werkgroep gaat ermee aan de slag. In september wordt een vervolgspraak ingepland om de voortgang te evalueren en te bepalen wat er nog moet gebeuren om de actiepunten gerealiseerd te krijgen.

Joost van Hoorn & Suzanne Bleijenberg (Platform31)